

Plan van aanpak

Het verminderen van erfemissie bij de akkerbouwers in het beheergebied van Waterschap Noorderzijlvest

Projectnummer:	
Opdrachtgever:	Deltaplan Agrarisch Waterbeheer DAW, LTO Noord/Groningen & Drenthe
Opdrachtnemer:	LTO Noord, [REDACTED]
Status:	Eindconcept

Datum:	22 juli 2016
Opsteller:	[REDACTED]
Versie:	1.4

Inhoudsopgave

1	Projectdefinitie	1
1.1	Probleemstelling en achtergrond	1
1.2	Doelstelling/resultaat	1
2	Organisatie	2
2.1	Projectstructuur.....	2
3	Projectaanpak, uitvoering en planning	3
3.1	Aanpak vermindering erfemissie	3
3.2	Fasering en planning	6
3.3	Zelf doen of uitbesteden	7
3.4	Projectrisico's.....	8
3.5	Voortgangsbewaking	8
4	Begroting	9
5	Communicatie	11
6	Bijlagen	12

EINDCONCEPT

1 Projectdefinitie

1.1 Probleemstelling en achtergrond

Akkerbouwers hebben in de afgelopen jaren grote slagen gemaakt in het verminderen van emissie van gewasbeschermingsmiddelen. Zo is de emissie via drift (lucht) sterk teruggedrongen en is het bewustzijn van de ondernemers rond het omgaan met restvloeistoffen sterk toegenomen. Ondanks alle goede bedoelingen worden bij metingen van de kwaliteit van het oppervlaktewater regelmatig gewasbeschermingsmiddelen gevonden. Dat is slecht voor de waterkwaliteit en voor het imago van de sector. Tevens worden zo de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) niet gehaald. Ook bestaat het risico dat werkzame stoffen, en hiermee middelen, verboden zullen worden.

De emissieroute van gewasbeschermingsmiddelen verloopt onder andere door afspoeling van landbouwerven. Activiteiten op het erf waarbij gewasbeschermingsmiddelen betrokken zijn, zullen nader beoordeeld moeten worden op het voorkomen van emissies. Duidelijk is in ieder geval dat emissie afkomstig van het reinigen van kuubkisten, het reinigen en vullen van de veldspuit en het reinigen en stallen van machines die met gewasbeschermingsmiddelen werken hierbij belangrijke aandachtspunten zijn. LTO Noord wil vanuit het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) samen met de boeren in het gebied, het waterschap Noorderzijlvest en andere partijen op zoek naar praktische en/of inventieve oplossingen die zowel voor agrariërs als voor het waterschap winst opleveren.

1.2 Doelstelling/resultaat

Doelstelling van het project is om alle akkerbouwers in het beheergebied van Noorderzijlvest bewust te maken van de problematiek rond erfemissie, ze maatwerkadvies te leveren over mogelijke praktische maatregelen en ze over te halen deze maatregelen daadwerkelijk te treffen.

Binnen dit project wordt bijzondere aandacht besteed aan het reinigen van machines en het reinigen van kuubkisten. Hierbij gaat het ook om bewustwording, maatwerkadvisering en het daadwerkelijk treffen van maatregelen om emissie te voorkomen.

Na uitvoering van het project is het volgende bereikt:

- Er is een communicatieplan uitgevoerd om alle akkerbouwers in het beheergebied van Noorderzijlvest bewust te maken:
 - o van het belang van het voorkomen van erfafspoeling richting het oppervlaktewater
 - o van de bronnen en routes van verontreiniging vanaf het erf richting het oppervlaktewater
 - o van de volgens het Activiteitenbesluit Milieubeheer niet-toegestane activiteiten
- 425 akkerbouwers (75% van alle akkerbouwers in het beheergebied van Noorderzijlvest) hebben kennis opgedaan van de op hun bedrijf toe te passen maatregelen en de effecten daarvan.
- 425 akkerbouwers (75% van alle akkerbouwers in het beheergebied van Noorderzijlvest) in het beheergebied hebben maatregelen getroffen om hun erfafspoeling te verminderen. Dit wordt onder andere bereikt door het aanwenden van subsidies om akkerbouwers te stimuleren in het nemen van (bovenwettelijke) maatregelen.
- Van deze 425 akkerbouwers (75% van alle akkerbouwers in het beheergebied van Noorderzijlvest) weten degenen die kuubkisten reinigen op welke manier het reinigen van kuubkisten toegestaan is en handelen hiernaar.
- De oppervlaktewaterkwaliteit is in een aantal gebied aantoonbaar verbeterd. Waterschap Noorderzijlvest zal hiervoor een monitoringplan opstellen.

LTO Noord kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor het wel of niet meedoen van de akkerbouwers, maar zal zich wel maximaal inspannen om alle akkerbouwers mee te krijgen.

2 Organisatie

2.1 Projectstructuur

Opdrachtgever:	Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW); LTO Noord, bestuur Groningen en Drenthe
Stuurgroep:	Bestuurders Waterschap Noorderzijlvest; Provincie Groningen/Drenthe; LTO Noord
Opdrachtnemer:	LTO Noord
Projectgroep:	Projectleider, LTO Noord Kadaster Medewerker toezicht en handhaving, Waterschap Noorderzijlvest Medewerker waterkwaliteit, Waterschap Noorderzijlvest CLM Onderzoek en Advies Delphy Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV) Ambtenaar water(kwaliteit), Provincie Groningen Vertegenwoordiger(s) namens de gemeenten/RUD/ Omgevingsdienst

3 Projectaanpak, uitvoering en planning

3.1 Aanpak vermindering erfemissie

Voor de aanpak van erfemissie kan voor een belangrijk deel geput worden uit bestaande kennis en methodieken, bijvoorbeeld wanneer het gaat om het reinigen van de veldspuit en machines. Wat betreft het reinigen van kuubkisten en het voorkomen van lozingen op het oppervlaktewater hierbij, realiseren we bewustwording bij de akkerbouwer via het project 'voorlichting en innovatie kistenwassen'.

Onze methodische aanpak is gebaseerd op drie stappen, namelijk:

- ✓ Bewustwording van het probleem (*Heb ik een probleem en wat is het probleem?*)
- ✓ Hoe los ik dit probleem op (*Uit welke maatregelen kan ik kiezen?*)
- ✓ Ik los het probleem op (*Ik kies een maatregel en voer dit uit!*)

Akkerbouwers worden bij elke stap in het project ondersteund, door middel van informatiekaarten, adviseurs, ervaringen van collegae, et cetera. We weten ook dat de kennis en kunde van akkerbouwers sterk uiteenloopt. Zo zullen we akkerbouwers tegenkomen die onbewust en onbekwaam zijn (niet op de hoogte van het probleem en onvoldoende kennis om het probleem te verhelpen) en akkerbouwers die bewust en bekwaam (op de hoogte van het probleem en in staat om het te verhelpen) zijn, maar nog een zetje in de rug nodig hebben. In dit project gaan we ervan uit dat we iedereen meenemen in de drie stappen van het proces omdat er altijd verbeterpunten zijn waarvan de akkerbouwer zich niet bewust is. Tevens willen we met alle in het gebied gevestigde akkerbouwers een verbeter slag maken.

Dit project gaat uit van vrijwilligheid, een akkerbouwer is niet verplicht deel te nemen. Er is echter wel wet- en regelgeving rond erfemissie, namelijk het Activiteitenbesluit Milieubeheer en de Waterwet waar de akkerbouwers zich aan dienen te houden.

We gaan er volgens de gegevens van het waterschap van uit dat in het gebied 567 akkerbouwers wonen (inclusief 27 gemengde bedrijven). We gaan ervan uit dat 75% van de 567 akkerbouwers (425 akkerbouwers) meedoet aan het project. Zo'n 5% van de 567 akkerbouwers zal gedurende de looptijd van het project stoppen en de overige 20% heeft zijn zaken al op orde of kan of wil niet aan het project deelnemen.

Wij proberen om 425 deelnemers te werven. We focussen hierbij op deelname van akkerbouwers uit de door het waterschap te benoemen probleemgebieden. Hiervoor hebben we een strategie bedacht die uiteenvalt in een aantal onderdelen, telkens met het doel om een positief antwoord te geven op de vraag "wat levert het me op?"

Onze wervingsstrategie heeft de volgende tien ingrediënten:

- ✓ Boegbeeld en voorlopers (*als hij het doet, doe ik het ook*)
- ✓ Voorbeeldbedrijven/excursies (*waar kan ik zien hoe zoiets werkt*)
- ✓ Inzicht krijgen in jouw specifieke opgave (*hulp/advies krijgen met behulp van de erfscan*)
- ✓ Advies voor de juiste maatregel en aanpak (*ervaring leert dat maatwerk nodig is*)
- ✓ Akkoord waterschap voor uitvoering van de maatregelen (*als ik dit doe, is het goed volgens de bestaande wetgeving*)
- ✓ Financiële bijdrage als tegemoetkoming om de maatregel uit te voeren (*bedrag per bedrijf ter stimulering*)
- ✓ Eerste deelnemers krijgen meer (*stimulans om in te stappen en kans op voorbeeldbedrijven*)
- ✓ De mogelijkheid om de financiële bijdrage voor het treffen van maatregelen te kunnen stapelen bij een gecombineerde aanpak door bedrijven
- ✓ Gedurende deelname is de agrariër gevrijwaard van regulier toezicht (*zie ook bijlage 1*)
- ✓ Praktische, realistische en uitvoerbare aanpak (*toepasbaar voor elke akkerbouwer*)

Gedurende de uitvoering van het project bekijken we of er nog andere ingrediënten te ontwikkelen zijn. Een bepaald keurmerk, zoals 'Schoon Water Groningen' kan bijvoorbeeld bijdragen aan een grotere bereidheid van akkerbouwers tot deelname aan het project.

3.1.1 Voorlichting, communicatie en aftrap project

We willen meerdere startbijeenkomsten van één avond organiseren als aftrap van dit project. In overleg met het waterschap kiezen we hiervoor gebieden waar de problemen met betrekking tot erfemissie het grootst zijn.

Voorafgaand aan iedere bijeenkomst zullen we alle mogelijke communicatiekanalen inzetten om iedereen te informeren over de betreffende problematiek en gekozen aanpak. Omdat we deze opgave vanuit de landbouw willen aanvielen, zien we in de communicatie richting de akkerbouwers een belangrijke rol weggelegd voor de LTO-organisatie. Belangrijke LTO-communicatiekanalen zijn hierbij de Nieuwe Oogst, de verschillende bestuurs- en afdelingsvergaderingen, de LTO-website en de social media. In de communicatie wordt waar nodig ook een beroep gedaan op de overige partners in het project, zoals het waterschap (agrarische nieuwsbrief, website waterschap), maar mogelijk ook de agrarische collectieven. In de communicatie zal telkens de mix van de tien ingrediënten van de wervingsstrategie verwerkt worden.

De startbijeenkomsten zullen begeleid worden door 'het gezicht' van het project. Vooralnog gaan we ervan uit dat dit een landbouwvertegenwoordiger uit het gebied is (mogelijk kiezen we voor meerdere gezichten per regio). Gelijktijdig zullen we op deze startbijeenkomsten ook de direct betrokkenen bij het project introduceren. Dit zijn de adviseurs die de akkerbouwers begeleiden bij de emissiebeperking op het erf. We willen hierin de kennis en ervaring benutten die opgedaan is door CLM Onderzoek en Advies. Tijdens de avond zullen adviseurs van CLM ingaan op voorbeelden uit andere projecten en ook duidelijk maken wat deelnemers te wachten staat c.q. wat ze hebben aan dit project.

We gaan ervan uit dat de proefboerderij SPNA een belangrijke rol kan spelen als voorbeeldbedrijf. Wellicht kan het bedrijf Poelman te Zevenhuizen ook als voorbeeldbedrijf dienen.

We willen graag dat akkerbouwers zich zo snel mogelijk aanmelden en aan de slag gaan. Daarom hebben we voor alle 425 deelnemers budget gereserveerd voor een adviseur en voor 369 deelnemers een bijdrage binnen het project voor uitvoering. Hierbij geldt het principe 'wie het eerst komt, wie het eerst maalt'.

Voor de werving maken we gebruik van bestaande netwerken en een direct mailing naar akkerbouwers in het gebied. Ook maken we gebruik van de netwerken van LTO Noord, CLM en, voor zover mogelijk, de netwerken van GrAJK (Gronings Agrarisch Jongeren Kontakt) en agrarische collectieven in Groningen.

3.1.2 Invullen erfemissiescan door deelnemende akkerbouwers

Voor de 425 beoogde deelnemers is de erfemissiescan beschikbaar. Van hen wordt als eerste stap verwacht dat zij deze invullen. De informatie die deze scan na invullen biedt, vormt de basis voor een eventueel bedrijfsbezoek en het formuleren van de te treffen maatregelen.

3.1.3 Na invullen erfemissiescan: begeleiding middels bedrijfsbezoek door adviseur

Op 5 oktober 2015 is de erfemissiescan gelanceerd (www.erfemissiescan.nl). Tijdens een bedrijfsbezoek zullen de adviseurs van CLM of Delphy de al ingevulde erfemissiescan gebruiken om samen met de deelnemer te bepalen welke opgave er voor zijn bedrijf ligt en welke maatregelen/oplossingsrichtingen er voor zijn erf nodig zijn. In het bedrijfsbezoek van maximaal 4 uur

maakt elke akkerbouwer de stap van bewustwording naar mogelijke maatregelen. Vervolgens is het van belang dat de akkerbouwer tijd en ruimte krijgt om een overwogen aanpak op te zetten. Hierbij kan hij terugvallen op de adviseur als dat nodig is of bij een collega kijken hoe deze het heeft aangepakt. Dat betekent dat we de expertise van de adviseurs ook na het bedrijfsbezoek (als loket) bereikbaar willen houden voor de deelnemende akkerbouwers, per telefoon, mail of desgewenst weer op het bedrijf.

De erfmissiescan besteedt momenteel (nog) geen aandacht aan het reinigen van kuubkisten. In het spoelwater van deze kisten zitten nog werkzame stoffen van gewasbeschermingsmiddelen, die niet op het oppervlaktewater geloosd mogen worden. Het spoelen van deze kisten is daarom wel een belangrijk thema wanneer het gaat over erfmissie. Dat betekent dat CLM en Broos Water (eigenaar van de erfmissiescan) de scan voorafgaand aan het project nog moeten uitbreiden en qua informatie en maatregelen moeten aanpassen.

3.1.4 Uitwerken erfplan door akkerbouwer

Na het bedrijfsbezoek gaan akkerbouwers zelf aan de slag met de verdere uitwerking van de gewenste maatregelen in een plan van aanpak, het erfplan. Ze gaan hierbij uit van hetgeen ze samen met de adviseur hebben afgesproken.

Voor het plan van aanpak gebruiken we een eenvoudig format dat geënt is op de erfmissiescan en dat gemakkelijk hanteerbaar is voor de akkerbouwers. Het formulier maakt duidelijk welke opgave er is, welke maatregelen genomen moeten worden en waarom, en wat de verwachte kosten zijn. In deze fase maken we de akkerbouwers erop attent dat zij eventueel ook gebruik kunnen maken van de MIA- en Vamil-regeling¹. De adviseur of de scan maakt het voor de deelnemende akkerbouwers inzichtelijk welke investeringen daarvoor in aanmerking komen. Afhankelijk van de financiële resultaten van het bedrijf kan dit de bereidheid om te investeren vergroten.

Ondersteuning

Het doel is om samen met de akkerbouwers snel tot een erfplan op maat te komen en de uitvoering op te pakken. Tijdens de begeleiding worden waterschap en vertegenwoordigers van de gemeenten (DEAL, De Marne, Midden-Drenthe) nauw betrokken, zodat de gekozen maatregel(en) door toezicht en handhaving zijn goedgekeurd².

Deelname aan het project is vrijwillig, maar niet vrijblijvend. We vragen van deelnemende akkerbouwers de toezegging om daadwerkelijk maatregelen te nemen om emissie van gewasbeschermingsmiddelen vanaf hun erf te voorkomen. Waar nodig vragen we het waterschap om monsters te nemen uit het putje bij de wasplaats om aan te tonen dat er echt sprake is van een probleem, mocht dit voor de overtuiging van de akkerbouwer nodig zijn.

Akkerbouwers die samenwerken (zoals het concept van de Drentsche Boermarke)

We verwachten dat er akkerbouwers zullen zijn die voor het nemen van maatregelen willen samenwerken. Onze insteek is om dit via de bestaande structuren (LTO of agrarisch collectief) te organiseren of via een nieuw door boeren zelf georganiseerd collectief (bijvoorbeeld een loonwerker of akkerbouwer die zijn wasplaats met zuivering openstelt voor derden). Akkerbouwers die hiervoor

¹ De Milieu Investeringsaftrek (MIA) en de Willekeurige afschrijving milieu-investeringen (Vamil) bieden ondernemers de mogelijkheid fiscaal voordelig te investeren in milieuvriendelijke technieken. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu stimuleert met deze regelingen milieuvriendelijke investeringen.

² Na indiening van dit projectvoorstel en voor de daadwerkelijke start van het project worden de vertegenwoordigers van handhaving van de betrokken gemeenten uitgenodigd door Noorderzijlvest en LTO Noord. Hierin worden de gemeentevertegenwoordigers op de hoogte gesteld van de inhoud, doelen en werkwijze van het project. Samen met hen maken we afspraken over de wijze van handhaven en formuleren we maatregelpakketten, waaruit de deelnemende akkerbouwers kunnen kiezen. Het is zaak dat waterschap en gemeenten gezamenlijk deze maatregelen ondersteunen.

kiezen, kunnen gezamenlijk een erfplan opzetten. Zij kunnen op deze manier wel individuele begeleiding krijgen en contractuele afspraken maken, maar ook de bijdrage per deelnemend bedrijf bundelen. Vanuit het project faciliteren we hierin.

3.1.5 Akkoord voor uitvoering

De eerste twintig ontwikkelde erfplannen worden voor akkoord besproken met een team, bestaande uit de adviseur, een vertegenwoordiger van Waterschap Noorderzijlvest en een of meerdere vertegenwoordigers namens de gemeente(n). Bij de betreffende bedrijven wordt door dit team desgewenst een bezoek afgelegd en wordt het erfplan op locatie doorgesproken. Door het bespreken van deze twintig erfplannen stemmen we de bandbreedte af van wat wel en niet passend is als maatregel. Daarna kan de adviseur met voldoende inzicht handelen namens alle partijen. Bij twijfel kan hij alsnog nader afstemmen met de betrokkenen bij het project.

Na goedkeuring van het erfplan, wordt dit contractueel tussen de partijen vastgelegd en kan de akkerbouwer starten met de uitvoering. Het erfplan van aanpak sluit zo goed mogelijk aan op de bedrijfsvoering van de akkerbouwer. De akkerbouwer kan er hierbij van uitgaan dat de te nemen maatregelen tot de gewenste wettelijk goedgekeurde erfsituatie leiden. Ook wordt een deadline voor het uitvoeren van de maatregelen afgesproken. Gedurende zijn deelname aan dit project is de betreffende akkerbouwer gevrijwaard van toezicht op het gebied van erfafspoeling (zie bijlage 1). De deelnemende bedrijven zullen niet bezocht worden voor reguliere erfcontroles akkerbouw. Het waterschap wordt hiervoor op de hoogte gesteld van de deelnemende adressen. Heterdaadsituaties op het perceel, zoals het onjuist toepassen van gewasbeschermingsmiddelen en mest, illegale slootdempingen en lozingen vanaf tijdelijk mestopslagen op het perceel, worden niet uitgesloten van handhaving. Als de afgesproken deadline voor uitvoering niet wordt gehaald, wordt het reguliere toezicht weer toegepast. Dit geldt in principe tot aan het moment waarop de uitvoering alsnog wordt afgerond en het project nog niet is beëindigd, maar minimaal voor een periode van drie maanden.

3.1.6 Maatregelen uitvoeren en afrekenen

Na akkoord kunnen de akkerbouwers aan de slag met de uitvoering van de maatregelen. Daarvoor krijgen ze een jaar de tijd. Zoals eerder vermeld, is voor de eerste 369 deelnemers een stimuleringsbijdrage beschikbaar. Deze bijdrage van maximaal € 2.500 per deelnemer³, wordt uitgekeerd na uitvoering van de maatregelen en het overdragen van de bewijstukken. Deze stimuleringsbijdrage bedraagt maximaal 40% van de totale investering. De akkerbouwer zal het resterende deel (minimaal 60%) van de investering voor eigen rekening nemen (deels door eigen ureninzet). Uitgaande van een stimuleringsbijdrage van € 2.500,- (40%) zal de totale investering op het erf (inclusief de in kind bijdrage van de akkerbouwer) € 6.250,- (100%) bedragen. Het recht op de stimuleringsbijdrage vervalt bij overschrijding van de uitvoeringsdeadline met meer dan één maand.

3.2 Fasering en planning

De planning van het project is afhankelijk van de financiers en het tijdig loskomen van toekenningen. Voor de uitvoering van het project gaan we uit van beschikbare middelen via een nog te ontwikkelen regionale regeling voor DAW-projecten. Provincies en waterschappen hopen voor 2017 hierover afspraken te maken. We werken ernaartoe en hopen dat dit project eind 2016 kan starten. Het project kent een doorlooptijd van 4 jaar.

³ Een bedrag van € 2.500,- maakt het gevoelsmatig voor een akkerbouwer interessant genoeg om gestimuleerd te worden om maatregelen te treffen. De kosten voor bijvoorbeeld een phytobac variëren afhankelijk van gebruikt materiaal en capaciteit van €1.000,- tot €10.000,- (exclusief arbeidsloon en aanpassing van het erf). Er is geen standaardunit aanwezig, en de leverancier zal altijd maatwerk leveren. Natuurlijk kan een akkerbouwer ook andere maatregelen treffen, een phytobac is slechts een voorbeeld.

Onderstaande planning wordt aangepast als er zicht is op een mogelijke startdatum.
*** NB: dit is nu nog niet geheel bekend en afhankelijk van de totstandkoming van regionale subsidieregelingen door de provincies Groningen en Drenthe.**

	2016				2017				2018				2019			
	q1	q2	q3	q4	q1	q2	q3	q4	q1	q2	q3	q4	q1	q2	q3	q4
Overall activiteiten																
benaderen DEAL & overige gemeenten	█	█														
opstarten project (3.1)		█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█
voorlichtingscampagne (3.1.1)			█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█
voorlichtingsavond (3.1.1)				█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█
communicatie tijdens project (tussen)rapportage			█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█
feestelijke projectafsluiting																█
Specifiek erfemissie (3.1)																
invullen erfemissiescan (3.1.2)					█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█	█
bedrijfsbezoeken na scan (3.1.3)									█	█	█	█	█	█	█	█
(begeleiding) plan van aanpak (3.1.4)									█	█	█	█	█	█	█	█
akkoord maatregelen (3.1.5)																█
maatregelen uitvoeren (3.1.6)																█
afrekenen stimuleringsbijdrage (3.1.6)																█

3.3 Zelf doen of uitbesteden

De uitvoering van het project geschiedt in een samenwerking tussen LTO Noord, Waterschap Noorderzijlvest, Provincie Groningen (en Drenthe), Kadaster en CLM Onderzoek en Advies. De deelnemers van de projectgroep zullen elkaar het eerste projectjaar tweemaandelijks treffen om de voortgang te bespreken, in de volgende jaren driemaal per jaar.

Waterschap Noorderzijlvest wordt onder andere als toezichthouder gevraagd om monsters te nemen bij akkerbouwers om hen te overtuigen van deelname en om mee te werken in het maken van bindende afspraken met de akkerbouwers. Ook in het aanleveren van gegevens over percelen en metingen heeft het waterschap een belangrijke rol.

CLM wordt vanwege haar kennis van en eerdere ervaring met bewustwordingstrajecten bij akkerbouwers inzake gewasbeschermingsmiddelen (onder andere: 'Schoon Water Brabant') gevraagd om de benodigde inhoudelijke kennis in het project in te brengen.

Kadaster zal samen met LTO de project- en procesbegeleiding oppakken en specifiek zijn kennis inzetten rond POP3-financiering en POP3-administratie. Daarnaast zal Kadaster voor de projectuitvoerders een deel van de gebiedsanalyse (eigendomsverhoudingen, grondgebruiken et cetera) en de informatiebasis voor het gebied leveren.

LTO zal de projectleiding verzorgen en in de communicatie richting de akkerbouwers, de achterban, een belangrijke rol vervullen.

3.4 Projectrisico's

Veranderende regelgeving tijdens projectperiode

In het kader van de nieuwe Omgevingswet, die in voorbereiding is, wordt ook een opvolger van het Activiteitenbesluit Milieubeheer opgesteld. Dit 'Besluit activiteiten leefomgeving' (Bal) vervangt het huidige Activiteitenbesluit. Volgens de huidige planning treedt het Bal in 2018, dus tijdens de projectperiode, in werking.

Uit een oogpunt van welslagen van het project en een onderling zo gelijk mogelijke behandeling van de betrokkenen wordt voor wat betreft de contractuele aanspraken en de afwikkeling van de uitvoering van het project geborgd dat voor de deelnemers steeds het meest gunstige (financiële) regime wordt toegepast.

In de manier waarop door de overheid gedurende het project uitvoering wordt gegeven aan wettelijke taken (controle, toezicht, handhaving, beheer) is zij echter wel verplicht om flexibel mee te bewegen naar de stand van de actuele wetgeving zoals die op enige moment is, ook als de tussentijds gewijzigde regels met zich mee brengen dat sprake is van een strenger of ongunstiger regime dan bij de start van het project het geval was.

Aanbesteding

Na inhoudelijke goedkeuring door betrokken partijen zal verkend moeten worden hoe en op welk deel van het project aanbestedingsregels van toepassing zijn, en op welke wijze het waterschap en LTO hier mee om kunnen gaan.

Regionale subsidieregeling

Omdat op dit moment onduidelijk is hoe de regionale subsidieregeling eruit komt te zien en welke verantwoording men over de besteding van maatregelen moet afleggen, kan de beschreven verantwoording nog wijzigen. Zo heeft de provincie Fryslân gesteld dat zij de bijdrage per bedrijf uitkeert op basis van het afgesloten contract en niet op basis van de uitgevoerde maatregelen. Daarmee beschikt de provincie rechtstreeks aan elke deelnemende boer en verloopt de betaling buiten het project om.

Door de provincie Drenthe worden de bijdragen beschikbaar gesteld en zal de regeling eind 2016 bekend zijn. De provincie Groningen heeft nog geen stap gemaakt in het voorzien in bijdragen in een regionale regeling.

Tegenvallend aantal deelnemers

Na 2 jaar (eind 2018) komt er een evaluatiemoment, waarop vastgesteld wordt hoeveel van de beoogde 425 akkerbouwers meedoen aan het project. Mocht dit aantal tegenvallen, dan besluit de projectgroep welke actie hierop ondernomen wordt. Dit kan bijvoorbeeld zijn: het aanpassen van de communicatiestrategie of het intensiveren van de handhaving.

3.5 Voortgangsbewaking

De voortgangsbewaking van het project vindt plaats via overleg van de projectgroep met het waterschap. Dit overleg vindt meerdere malen per jaar plaats. Tijdens de vergadering bespreekt de projectleider de voortgang van het project aan de hand van voortgangsrapportages over aantal deelnemers, getroffen maatregelen, begin- en eindsituatie, et cetera. In gezamenlijk overleg stuurt de vergadering waar nodig bij in planning, doelen en resultaten.

4 Begroting

De totale tijdsbesteding voor het gehele project tot en met 2019 bedraagt 319 dagen (exclusief 213 dagen voor 425 bedrijfsbezoeken). Wij rekenen met een uurtarief van €125,- (exclusief btw) voor de inzet van LTO, Kadaster, CLM en andere adviseurs. In dit uurtarief zijn de reiskosten inbegrepen.

Wij gaan uit van een deelname van 425 (75%) van de 567 akkerbouwers in het beheergebied van Waterschap Noorderzijlvest. De overige 25% heeft de boel op orde op zijn erf (laat bijvoorbeeld de loonwerker alles doen), gaat stoppen binnen een aantal jaren of wil of kan niet aan het project meedoen (bijvoorbeeld vanwege financiële redenen).

Deze 425 deelnemers krijgen allen bezoek van een adviseur. We gaan ervan uit dat we voor 369 boeren een stimuleringsbijdrage hebben voor het invoeren van maatregelen (volgens het principe 'wie eerst komt, wie eerst maalt').

Kosten project EX BTW

Begroting 'Vermindering erfemissie akkerbouwers Noorderzijlvest'	Percentage	Aantal bedrijven of dagen	Prijs	Bedrag (excl. btw)
aantal bedrijven in werkgebied	100%	567		
aantal bedrijven dat binnen 5 jaar stopt	5%	28		
aantal bedrijven dat het op orde heeft	10%	57		
aantal bedrijven dat niet mee wil doen	10%	57		
Deelnemende bedrijven project	75%	425		
alle deelnemende bedrijven benutten de erfemissiescan (incl. kosten licentie en beheer) en nemen maatregelen	75%	425	75	€ 31.875,00
alle deelnemende bedrijven krijgen bedrijfsbezoek door adviseur, halve dag per bedrijf	75%	425	500	€ 212.500,00
inclusief actie 'bezem door de middenkast'	75%	425	95	€ 40.375,00
bedrijven met een stimuleringsbijdrage van € 2.500,- (maximaal 40% van de totale investering)	65%	369	2500	€ 922.500,00
bedrijven doen een eigen investering (60% van de totale investering op basis van € 2.500,- stimuleringsbijdrage)	65%	369	3750	€ 1.383.750,00
monstername bij boeren		40	700	€ 28.000,00
Campagne en voorlichting 4 jaar 3,5 uur per week voor 45 weken		79	1.000	€ 79.000,00
Voorlichting: materiaalkosten en zaalhuur				€ 15.000,00
Projectleiding: totaal 4 jaar, 2 jaar 1,5 dag per week voor 45 weken		135	1.000	€ 135.000,00
en 2 jaar 1 dag per week voor 45 weken		90	1.000	€ 90.000,00
Vorbereiding		15	1.000	€ 15.000,00
EINDTOTAAL				€ 2.953.000,00
Totale financiering publieke partijen				€ 1.569.250,00
Aandeel landbouw (inclusief in kind bijdrage)				€ 1.383.750,00

In de bovenstaande begroting zijn de uren voor medewerkers van het waterschap niet meegenomen. Deze uren kunnen waarschijnlijk niet vanuit de subsidiegelden vergoed worden. Hieronder staat een inschatting van de benodigde dagen voor verschillende medewerkers van het waterschap vermeld.

Beoogde inzet medewerkers waterschap (in dagen)	Handhaving	Waterkwaliteit	Communicatie
Gesprek(ken) met DEAL en overige gemeenten (inclusief voorbereiding en te maken afspraken)	2	2	2
Meedenken/-schrijven voorlichtingscampagne			3
Bijwonen voorlichtingsavond	0,5	0,5	0,5
Meeschrijven communicatieplan			5
Mee op bedrijfsbezoek bij de eerste tien bedrijven	3	3	3
Akkoord maatregelenpakket/mandaat aan adviseur	1	1	1
Bijeenkomsten projectgroep (dertien in totaal)	6,5	6,5	6,5
Opstellen monitoringplan	p.m.	p.m.	p.m.
TOTAAL	13	13	21

EINDCONCEPT

5 Communicatie

Onderdeel van het project is het opstellen van een communicatieplan waarin specifiek staat vermeld hoe de 567 akkerbouwers (inclusief de gemengde bedrijven) in het gebied worden benaderd en worden overtuigd om deel te nemen aan het programma. Het communicatieplan maakt dus geen onderdeel uit van dit plan van aanpak. Het zal als onderdeel van het project worden opgesteld, samen met een communicatiemedewerker van Waterschap Noorderzijlvest. De communicatiemedewerker van het waterschap wordt gevraagd mee te denken/schrijven over/aan de voorlichtingscampagne richting de boeren en om mee te schrijven aan het communicatieplan voor het gehele project. De medewerker weet welke communicatiemiddelen het waterschap heeft. Graag zouden wij deze middelen ook inzetten om de betreffende boeren, maar ook het bredere publiek, te bereiken.

De gemeenten en het waterschap zullen, vanwege de bijzondere achtergrond en de tijdelijkheid van de projectduur, de in onderling overleg gekozen toezichts- en handhavingspraktijk voor de deelnemende agrarische bedrijven onder de aandacht brengen in de strafkolom (dat wil zeggen: bij de Hoofdofficier van Justitie) of bespreken in het welbekende afstemmingsgremium 'driehoeksoverleg handhaving'.

EINDCONCEPT

6 Bijlagen

Bijlage 1: Handhaving tijdens deelname

In voorliggend plan van aanpak wordt meerdere malen gesproken over een ander handhavingsregime voor deelnemers aan het project. In deze bijlage lichten we dit toe.

Vooropgesteld wordt dat, met inachtneming van de uitgangspunten en doelstellingen van het DAW-project, de wijze van uitoefening van toezichtstaken en handhaving door de betrokken overheidsinstanties te allen tijde moet beantwoorden aan de afspraken uit het geldende (landelijke) gedoogkader voor milieu-overtredingen (zoals dit gebaseerd is op onder meer de Nota 'Grenzen aan gedogen' van het Ministerie van Justitie).

Bij dit project is wederzijds vertrouwen van boer naar waterschap en andersom een belangrijk vetrekpunt. Je doet als boer mee omdat je het erf op orde wilt brengen en als waterschap omdat je boeren wilt stimuleren dit te doen. Voor boeren die deze stap maken, kiest het waterschap Noorderzijlvest voor een andere benadering van toezicht.

Gedurende de looptijd van het project worden de deelnemers niet meer 'onder het reguliere toezicht' bezocht. Anders gezegd, je krijgt dan niet de 'handhaver', maar een adviseur op het erf, als je dat wilt. De benadering van de deelnemers heeft een adviserend en geen handhavend karakter.

Het blijft natuurlijk mogelijk dat het waterschap een melding van een mogelijke lozing binnenkrijgt van omstanders of zelf in het voorbijrijden een lozing constateert. Het kan daarbij bijvoorbeeld gaan om:

- ✓ Het in- en uitwendig reinigen van machines met gewasbeschermingsmiddelen of mest op het erf (veldspuit, poot- en zaaimachines) met lozing op het oppervlaktewater
- ✓ Het lozen van spoelwater op het oppervlaktewater afkomstig van bollen of wortelen spoelen
- ✓ Het lozen van afvalwater afkomstig van het kisten wassen na 1-1-2017 of voor deelnemers aan het betreffende kistenproject na 1-1-2018

In dat geval zal de handhaver, met inachtneming van deelname aan het project, het erf wel betreden en in overleg met de eigenaar tijdelijke maatregelen opleggen om vervolgens, via het project, met de adviseur te komen tot een structurele oplossing. Mocht de overtreding dermate ernstig zijn, zware milieuovertreding, dan kan besloten worden om alsnog strafrechtelijk op te treden.

De volgende onderdelen blijven onder het reguliere toezichtregime vallen omdat zij geen relatie hebben met erfemissie:

- ✓ Onjuiste toepassing van gewasbeschermingsmiddelen op het perceel, bijvoorbeeld: geen gebruik kantdop, taludbespuitingen, et cetera
- ✓ Onjuiste toepassing van mest op het perceel
- ✓ Lozing van mestvocht of percolaat op het oppervlaktewater, afkomstig van een tijdelijke opslag van mest of compost op het perceel
- ✓ Overtredingen Keur

Indien Waterschap Noorderzijlvest dergelijke overtredingen aantreft, volgt het de landelijke handhavingsstrategie. Naar aanleiding daarvan kan bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk worden opgetreden. Dit is afhankelijk van de ernst van de overtreding, gedrag van de overtreder, et cetera.